10. ПОСТАНОВА КМУ від 21 листопада 2013 р. № 895 "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах" – Режим доступу: http://rada.gov.ua/

11. ПОСТАНОВА КМУ від 21 листопада 2013 р. № 896 "Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)" – Режим доступу: http://rada.gov.ua/

References

1. Derzhavnyy standart sotsialnoho suprovodu simey (osib), yaki perebuvayut u skladnykh zhyttyevykh obstavynakh (nakaz Ministerstva sotsialnoyi polityky Ukrayiny vid 31.03.2016 № 318) – Rezhym dostupu: http://rada.gov.ua/

2. Derzhavnyy standart sotsialnoyi adaptatsiyi (nakaz Ministerstva sotsialnoyi polityky Ukrayiny vid 18.05.2015 № 514) – Rezhym dostupu: http://rada.gov.ua/

3. Zhan Vane. "Buty lyudynoyu", Svichado, 2013. – 168 s.

4. Klymenko N. YU., Sotsyalno-pedahohycheskaya kompetentnost spetsyalystov sotsyalnoy sfery [Élektronnyy resurs]: élektron. dannye. – Moskva: Nauchnaya tsyfrovaya byblyoteka PORTALUS.RU, 18 oktyabrya 2007. – Rezhym dostupa: http://portalus.ru/modules/shkola/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1192708718&archive=1196815207&start_from=&ucat=& (svobodnyy dostup). – Data dostupa: 03.07.2017.

5. Makarova O.V. Sotsialna polityka v Ukrayini: Monohrafiya / O.V. Makarova ; In-t demohrafiyi ta sotsialnykh doslidzhen im. M.V. Ptukhy NAN Ukrayiny. – K., 2015. – 244 s.

6. Materialy mizhnarodnoho seminaru "Dopomoha pry hostrykh emotsiynykh stanakh. Yak dopomohty dityam i simyam ztsilytys", 10-11 hrudnya 2015 roku; MHO "Mizhnarodnyy tsentr rozvytku i liderstva".

7. Mizhnarodnyy dokument "Rol sotsialnoyi roboty v systemi sotsialnoho zakhystu naselennya: zahalne pravo na sotsialnyy zakhyst", pryynyato Mizhnarodnoyu radoyu z pytan sotsialnoho dobrobutu (MRSD) v 3 zhovtnya 2016 roku – Rezhym dostupu: http://ifsw.org/policies/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/

8. Mizhnarodnyy dokument "Hlobalne vyznachennya sotsialnoyi roboty", Zatverdzhene IFSW i Heneralnoyu Asambleyeyu MASSV v lypni 2014 roku – Rezhym dostupu: http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_64406-5.pdf

9. Petrova V. N. Psykholohyya truda y obraza professyonalnoho budushcheho : uchebno-metodycheskyy kompleks / V. N. Petrova ; Tom. hos. un-t, Yn-t dystantsyonnoho obrazovanyya. – Tomsk : YDO THU, 2009. URL: http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000394626

10. POSTANOVA KMU vid 21 lystopada 2013 r. № 895 "Pro zatverdzhennya Poryadku vzayemodiyi subyektiv sotsialnoho suprovodu simey (osib), yaki perebuvayut u skladnykh zhyttyevykh obstavynakh" – Rezhym dostupu: http://rada.gov.ua/

11. POSTANOVA KMU vid 21 lystopada 2013 r. № 896 "Pro zatverdzhennya Poryadku vyyavlennya simey (osib), yaki perebuvayut u skladnykh zhyttyevykh obstavynakh, nadannya yim sotsialnykh posluh ta zdiysnennya sotsialnoho suprovodu takykh simey (osib)" – Rezhym dostupu: http://rada.gov.ua/

Надійшла до редакції 16.02.17
Рецензовано 20.02.2017

Л. И. Остролуцкая, асп.
Института Человека Киевского университета имени Бориса Гринченко, Киев, Украина

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ КОМПЕТЕНЦИИ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ И МОЛОДЕЖЬЮ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ И ИХ СЕМЬЯМИ

В статье поднят вопрос о специализации в социальной работе, а именно: социальной работы с лицами с инвалидностью. Рассмотрены критерии социально-педагогических компетенций и компетентностного подхода и актуальных потребностей практикующих специалистов, их подготовки к работе с лицами с инвалидностью.

Ключевые слова: социально-педагогические компетенции специалистов социальной работы, компетентность, социальная работа, профессиональный портрет специалиста социальной работы с лицами с инвалидностью.

L Ostrolutska., Post-graduate student
Institute of Human sciences at the Boris Grinchenko Kyiv University, Ulraine

SOCIO-PEDAGOGICAL COMPETENCES OF SPECIALISTS IN SOCIAL WORK WITH CHILDREN AND YOUTH WITH DISABILITIES AND WITH THEIR FAMILIES

The article raised the question of specialization in: social work with persons who have disabilities. Criteria of social and pedagogical competences, competent approach and actual needs of practicing specialists, their preparation for work with persons who have disabilities are considered.

Key words: social-pedagogical competences of specialists of social work, competence, social work, professional portrait of specialist of social work with persons with disabilities.

УДК 378.147.091.32

А. Петрович (Рудська), канд. психол. наук, асист.,
М. Ковтун, студ.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ТА ПРОБЛЕМИ У КОМУНІКАЦІЇ ЗІ СТУДЕНТАМИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Розглядається комунікативна культура викладача вищої школи та проблеми, які виникають у процесі роботи зі студентами. Проаналізовано поняття "комунікативна культура", його зміст і компоненти.

Комунікація між викладачем і студентом виступає як спосіб здійснення педагогічної діяльності й досягнення її цілей. Високий рівень комунікативної культури викладача вищої школи сприяє ефективній педагогічній взаємодії зі студентами та запобігає виникненню конфліктних ситуацій у процесі навчальної діяльності.

Ключові слова: комунікація; комунікативна культура; викладач ВНЗ; діалогове спілкування.

Вступ. На сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні актуальною є проблема формування фахової комунікативної культури педагога, оскільки розв'язання професійних завдань повністю знаходиться у площині комунікації та реалізується шляхом комунікативної взаємодії зі студентами. Відповідно, зростає рівень вимог до комунікативної культури як основного фактора, що забезпечує викладачу високий професійний рівень. Однією із основних функцій вищого навчального закладу є формування особи компетентного фахівця. В основі комунікативної культури є загальна культура викладача, яка виражається в системі потреб, соціальних якостей, діяльності та поведінці.

Вивченням проблемами комунікативної культури викладачів вищих навчальних закладів займалися Н. Бордовська (педагогічне спілкування та стилі педагогічного управління), Л. Мітіна (психологічні фактори, умови, механізми творчої самореалізації викладачів у про-

© Петрович (Рудська) А., Ковтун М., 2017

фесії), О. Наталевич (культура письмової й усної комунікативної культури), В. Якунін та А. Леонтьев (особливості комунікативних умінь), І. Раченко (використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі комунікації), В. Бодальов (психолого-педагогічні підходи до вивчення особистості), В. Кан-Калик (комунікативні уміння та професійно-особистісні якості викладача).

Метою даної статті є аналіз комунікативної культури між викладачем і студентом та розкриття змісту ефективної комунікативної культури.

Завданням нашої роботи є:

1) розкрити суть поняття "комунікативна культура" та дослідити різні підходи до вивчення комунікативної культури;

2) визначити основні компоненти комунікативної культури;

3) проаналізувати основні проблеми, які виникають між викладачем та студентом;

4) запропонувати напрямки розвитку комунікативної компетентності.

Комунікативна культура – сукупність знань, умінь та комунікативних якостей особистості, що успішно діють на тих, хто навчається, і дозволяє найефективніше організовувати процес навчання й виховання, а також регулювати комунікативну діяльність у процесі вирішення педагогічних задач. Комунікативна культура педагога передбачає опанування комунікативних вмінь і розвиток комунікативних здібностей, та є однією із найважливіших складових професійної компетентності педагога [1].

Комунікативна культура викладача проявляється у готовності дотримуватися принципів і норм, які закладені у змісті комунікативної культури, а саме:

- комплексне вирішення педагогічних проблем, що виникають у процесі роботи;
- створення стандартів поведінки у студентському та викладацькому колективі;
- готовність до співпраці й використання діалогу для вирішення проблем зі студентами та викладачами;
- емоційна контактність, стабільність і толерантність під час роботи.

Найбільшу увагу необхідно звернути на уміння викладача створювати та підтримувати психологічну атмосферу комфорту й рівноправного співробітництва. Для забезпечення цих умов викладач, у першу чергу, сам повинен мати відповідні психологічні якості, такі як: адекватна самооцінка, вміння контролювати свої психологічні стани, використовувати нестандартні та оригінальні методи викладання предмета.

Проаналізувавши роботи дослідників [3–4; 8; 10], можна виділити такі основні компоненти комунікативної культури: змістовний, мотиваційний та особистісно-діяльнісний.

До змістовного компоненту належать такі знання викладача: психологічні прийоми залучення й утримання уваги, атрибути спілкування, стандарти комунікативної поведінки, знання вікових та індивідуально-психологічних особливостей особистості, особливостей монологічної та діалогічної форм спілкування; дотримання норм сучасної літературної мови; знання в галузі міжкультурного та спілкування.

Мотиваційний компонент розкривається через мотиви та потреби викладача, такі як: бажання отримувати, аналізувати, передавати і створювати нову інформацію, інтерес до особистості студента й колег, прагнення до емпатії та рефлексії у процесі роботи.

Особистісно-діяльнісний компонент комунікативної культури включає такі вміння:

– комунікативні (можливість інтерпретувати внутрішній стан, володіння засобами невербальної поведінки, уміння "встати" на місце студента, створити атмосферу довіри та взаємоповаги зіі студентами);

– інформаційні (навички роботи з інформацією в освітньому та соціальному середовищі, уміння користуватися засобами інформації, інформаційно-комунікаційними технологіями);

– аналітичні (уміння отримувати, осмислювати й передавати інформацію);

– конструктивні (уміння ефективно вибудовувати свою поведінку залежно від ситуації та відповідно до прийнятих у соціумі на даний момент норм та цінностей, формувати суб'єкт-суб'єктну міжособистісну взаємодію відповідно до загальноприйнятих соціальних орієнтирів, діяти в соціумі з урахуванням позицій інших людей);

– прогностичні (проектування різних видів діяльності, моделювання системи комунікації);

– організаторські (уміння чітко та швидко встановлювати ділові контакти, проявляти ініціативу, здійснювати психологічний вплив на основі адекватного сприймання та розуміння особистісних особливостей, активно взаємодіяти);

– рефлексивні (витримка, толерантність, здатність до особистісної атракції, самооцінювання та самоаналіз);

– перцептивні (визначаються здатністю розпізнавати думки та почуття співрозмовника, передбачати напрям спілкування на основі емпатійної спостережливості й емпатійного слухання).

У процесі комунікації викладача ВНЗ та студентів виникають такі проблеми:

– відмінності в ціннісних орієнтаціях;

– відсутність діалогового спілкування;

– не врахування індивідуальних особливостей студента викладачем;

– нетактовність у спілкуванні;

– відмінності у взаємних очікуваннях;

– міжособистісні конфлікти;

– негативні комунікаційні установки.

Відмінності в ціннісних орієнтаціях обумовлені нестабільними ціннісними орієнтаціями у суспільстві, різним вихованням та умовами життєдіяльності. Форми спілкування у вищому навчальному закладі між викладачами та студентами великою мірою залежать від соціокультурних та індивідуальних особливостей, які безперечно впливають на процес навчання. Велику роль також відіграють сталі у колективі правила, норми і традиції [5].

Нетактовна поведінка може бути як з боку студентів, так і з боку викладачів. Якість комунікації залежить від культурного рівня обох сторін та може бути серйозною проблемою як для викладача, так і для всієї академічної групи.

Неузгодженість теоретичної інформації та практики у підготовці майбутніх фахівців часто руйнує сподівання студентів стосовно предмета, який вони вивчають. Така ситуація впливає на відношення до викладача та до його роботи.

Значна частина відмінностей у взаємних очікуваннях викладачів і студентів виникає через низький професійний рівень викладача. Багато студентів не приймають догматизм та різницю між теоретичною інформацією та практичною діяльністю.

Одна із найпоширеніших причин конфліктів викладачів зі студентами є неадекватність оцінки знань. Відразу зазначимо, що не завжди викладач дійсно занижує оцінку, часто це необ'єктивні претензії студента на високу оцінку. Є тип викладачів, які не ставлять "відмінно", оскільки вважають, що студенти не можуть

вивчити предмет на їхньому рівні та не заслуговують найвищого балу.

Занижена оцінка (об'єктивно чи суб'єктивно) може впливати на подальшу співпрацю викладача та студента, оскільки відомо, що відношення до викладача студент переносить на предмет, який викладається.

У свою чергу, поведінка студента на лекціях і семінарах істотно впливає на оцінку. Майже ніколи студенти, які порушують норми поведінки (запізнюються на пари, відволікаються під час роботи тощо), не отримують найвищі бали на екзамені або заліку.

Дуже рідко студенти вступають у відкритий конфлікт із викладачем. Частіше у студента після завершення курсу залишаються такі негативні почуття, як ворожість, недовіра, неповага, бажання помститися, якими він ділиться зі своїми одногрупниками та іншими курсами.

На нашу думку, найважливішою проблемою у сучасній комунікації викладачів та студентів є відсутність діалогового спілкування, що може призвести до перерахованих проблем.

Діалог – це взаємодія двох суб'єктів, двостороння дія сторін, які беруть участь у спілкуванні. Діалогічне спілкування у процесі навчання видозмінює схему навчальної взаємодії. На сучасному етапі якість освіти визначається не лише сукупністю знань, засвоєних студентом, а й вихованням майбутніх фахівців таким чином, щоб вони відчували потребу самостійно засвоювати нову інформацію протягом усього життя й ефективно використовувати її на практиці, з легкістю пізнавати світ і опановувати нові норми поведінки та спілкування, відповідаючи вимогам часу [11].

Основою навчально-виховного процесу є педагогічна взаємодія, яка передбачає взаєморозвиток викладача та студента на основі рівності у спілкуванні й партнерства у спільній діяльності. Продуктивна взаємодія формується під час спільного обговорення ситуацій. Активність при цьому спрямована на предмет спілкування. У процесі діалогу досягається розуміння на рівні єдиного смислового простору [2].

Продуктивна взаємодія викладача та студента залежить від уміло підібраних і використаних форм організації такої взаємодії. Розрізняють такі організаційні форми взаємодії: індивідуальна, парна, групова, фронтальна.

Використовуючи за основу структуру педагогічного спілкування, яку запропонували В. Кан-Калік та Н. Никадиров, можна виділити такі етапи організації продуктивної взаємодії [6]: моделювання майбутнього процесу (підготовчий етап), організація безпосередньої взаємодії (організаційний етап), управління взаємодією у педагогічному процесі (практичний етап), аналіз результатів взаємодії (узагальнювальний етап).

Для розвитку та удосконалення комунікативної культури педагога необхідно забезпечити:

– повноцінний розвиток кожного з її елементів;

– підвищення загальної педагогічної культури;

– певні умови як зовнішнього (напр., позитивний вплив оточуючого соціального простору), так і внутрішнього характеру (врахування індивідуально-психологічних особливостей педагога, його педагогічного досвіду тощо).

Комунікативна культура тісно пов'язана з особистістю викладача, мотивами його роботи, соціокультурними особливостями та цінностями [9]. Для більш ефективної взаємодії зі студентами можна упровадити заходи для підвищення комунікативної культури викладачів у вигляді лекцій-бесід або тренінгів, що будуть спрямовані на набуття досвіду комунікативної взаємодії. Під час таких занять спеціаліст опановує кілька видів соціальних механізмів відображення: комунікативні дії в реальних умовах спілкування; емоційну регуляцію на всіх етапах її розгортання; процес відображення, який задає орієнтири людині в ситуації спілкування [7].

Метою таких тренінгових занять є: розвиток навичок рефлексивного слухання; розвиток упевненості в собі; стресостійкості, психологічного захисту; оволодіння вербалізацією; розвиток уміння слухати партнерів; жанрове формулювання питань; контроль емоцій, вислуховування критики своїх пропозицій; розширення лексикону; відпрацювання прийомів подолання комунікативних бар'єрів.

Можна виділити такі напрямк навчальних тренінгів для розвитку комунікативної культури:

1. Підготувати та провести практичні заняття для визначення особистих комунікативних якостей, сильних і слабких сторін у процесі комунікації та на основі цього навчитися аналізувати власні відчуття під час спілкування зі студентами. Проаналізувати минулий досвід спілкування зі студентами та колегами, проаналізувати свої уявлення про ідеальне спілкування у процесі роботи у вищому навчальному закладі, опрацювати власні переживання й емоції у процесі спілкування.

2. Розробити ігрові вправи для тренінгової форми роботи, що допоможуть сформувати досвід подолання негативних та невдалих ситуацій у спілкуванні.

3. Організувати та провести спеціалізований тренінг для формування комунікативних умінь і навичок.

4. Організувати та провести тренінг на тему діалогового спілкування зі студентами, під час якого розглянути такі теми: особливості діалогового спілкування із сучасними студентами, ефективність діалогового спілкування у практиці сучасного ВНЗ.

5. Провести тренінг на тему "Особливості міжособистісного спілкування зі студентами", під час якого розглянути: вплив темпераменту й характеру особистості викладача та студента на індивідуальний стиль у спілкуванні, індивідуальні типи спілкування, стилі комунікативної поведінки викладача, адекватне розуміння поведінки інших людей, засоби інтерпретації у процесі міжособистісної комунікації.

Висновок. Таким чином, проаналізувавши особливості взаємодії викладачів і студентів та труднощі, які виникають у спілкуванні, зазначимо, що необхідно підвищувати комунікаційну культуру як викладачів, так і студентів за допомогою тренінгових форм навчання, які розвиватимуть комунікативні уміння та навички з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учасника.

Список використаних джерел:

1. Будаєва І. Г. Вдосконалення мовленнєвої культури викладача вищої школи як вагомий компонент загальної професійної підготовки / І. Г. Будаєва // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2013. – С. 56-61.

2. Дзундза А. Комунікативна культура як прояв професійної культури сучасного викладача / А. Дзундза. – Режим доступу: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3084.

3. Дьяченко М. И. Психология высшей школы / М. И. Дьяченко, А. А. Кандыбович. – Минск, 1981. – 419 с.

4. Ермекова Т. Н. Коммуникативная культура специалиста в системе образования / Т. Н. Ермекова, К. С. Абишев // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – № 6. – С. 108–110.

5. Кан-Калік В. А. Основи професійно-педагогічного спілкування / В. А. Кан-Калік. – Грозний, 1979.

6. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навч. посіб. / Г. В. Ложкін, Н. І. Пов'якель. – К.: Вид. дім "Професіонал". – 2006. – 334 с.

7. Наталевич О. Культура: деловая и коммуникативная [Электронный ресурс] / Ольга Наталевич // Секретарское дело. – № 8. – 2012. – Режим доступу: http://www.profmedia.by.

8. Садовская В. С. Основы коммуникативной культуры / В. С. Садовская, В. А. Ремизов; под общ. ред. В. А. Ремизова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2011. – 206 с.

9. Сенько Ю. В. Гуманитарные основы педагогического образования / Ю. В. Сенько. – М.: "Академия", 2000. – 240 с.

10. Шовкун М. П. Складові комунікативної культури студентів / М. П. Шовкун [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

brar.org.ua/sections_load.php?s=culture_science_education&id=6451&start=2.

11. Щербина Л. Діалогічне мовлення як засіб розвитку комунікативних умінь і навичок учнів / Л. Щербина, Л. Коваленко // Українська мова та література. – 2005. – № 11. – С. 3–5.

Reference:

1. Budayeva I. H. Vdoskonalennya movlennyevoyi kultury vykladacha vyshchoyi shkoly yak vahomyy komponent zahalnoyi profesiynoyi pidhotovky / I. H. Budayeva // Dukhovnist osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka. – 2013. – S. 56–61.

2. Dzundza A. Komunikatyvna kultura yak proyav profesiynoyi kultury suchasnoho vykladacha / A. Dzundza. – Rezhym dostupu: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3084.

3. Dyachenko M. Y. Psykholohyya vysshey shkoly / M. Y. Dyachenko, A. A. Kandybovych. – Mynsk, 1981. – 419 s.

4. Ermekova T. N. Kommunykatyvnaya kultura spetsyalysta v systeme obrazovanyya / T. N. Ermekova, K. S. Abyshev // Sovremennye problemy nauky y obrazovanyya. – 2009. – № 6. – S. 108–110.

5. Kan-Kalik V. A. Osnovy profesiyno-pedahohichnoho spilkuvannya / V. A. Kan-Kalik. – Hroznyy, 1979.

6. Lozhkin H. V. Psykholohiya konfliktu: teoriya i suchasna praktyka: navch. posibn. / H. V. Lozhkin, N. I. Pov'yakel. – K.: Vyd. dim "Profesional". – 2006. – 334 s.

7. Natalevych O. Kultura: delovaya y kommunykatyvnaya [Élektronnyy resurs] / Olha Natalevych // Sekretarskoe delo. – № 8. – 2012. – Rezhym dostupu: http://www.profmedia.by.

8. Sadovskaya V. S. Osnovy kommunykatyvnoy kultury / V. S. Sadovskaya, V. A. Remyzov; obshch. red. V. A.. Remyzova. – M.: Humanyt. yzd. tsentr VLADOS, 2011. – 206 s.

9. Senko YU. V. Humanytarnye osnovy pedahohycheskoho obrazovanyya / YU. V. Senko. – M.: "Akademyya", 2000. – 240 s.

10. Shovkun M. P. Skladovi komunikatyvnoyi kultury studentiv / M. P. Shovkun [elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: brar.org.ua/sections_load.php?s=culture_science_education&id=6451&start=2.

11. Shcherbyna L. Dialohichne movlennya yak zasib rozvytku komunikatyvnykh umin i navychok uchniv / L. Shcherbyna, L. Kovalenko // Ukrayinska mova ta literatura. – 2005. – № 11. – S. 3–5.

Надійшла до редакції 21.02.17
Рецензовано 23.02.2017

А. Петрович (Рудская), канд. психол. наук, асист.,
М. Ковтун, студ.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

КОММУНИКАТИВНАЯ КУЛЬТУРА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ И ПРОБЛЕМЫ В КОММУНИКАЦИИ СО СТУДЕНТАМИ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Рассматривается коммуникативная культура преподавателя высшей школы в процессе педагогической деятельности и проблемы, возникающие в процессе работы со студентами. Проанализировано понятие "коммуникативная культура", его содержание и компоненты.

Коммуникация между преподавателем и студентом выступает как способ осуществления педагогической деятельности и ее целей. Высокий уровень коммуникативной культуры преподавателя высшей школы способствует эффективному педагогическому взаимодействию со студентами и предотвращает конфликтные ситуации в процессе учебной деятельности.

Ключевые слова: коммуникация; коммуникативная культура; преподаватель; ВУЗ; диалоговое общение.

A. Petrovic (Rudska), Ph.D. (Psychology), assistant professor,
M. Kovtun, master students.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TEACHER'S COMMUNICATIVE CULTURE AND COMMUNICATION PROBLEMS WITH STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article describes the communicative culture of the teacher in the high school in the process of educational activities and the problems which could arise during the work with the students. There were analyzed the concept of "communicative culture", its components and content.

Communication between teacher and student is a way to implement educational activities and its objectives. The high level of communicative culture of teacher in the high school promotes the effective pedagogical interaction with the students and heap to prevent conflicts in the process of educational activity.

The article analyzes: the components of the communicative culture of a high school teacher, possible techniques for improving interaction between teacher and students to avoid conflict situations.

Keywords: communication, communicative culture, university teacher, dialog communication.

УДК 364.4+5:2-46

Л. С. Токарук, канд. пед. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ НАРАТИВ ВАСИЛІЇ ГЛІБОВИЦЬКОЇ У ДИСКУРСІ ОСВІТИ ДЛЯ СИРІТ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XIX – ПЕРША ПОЛОВИНА XX СТОЛІТТЯ)

Соціально-педагогічний наратив (narrative) Василії Глібовицької – розповідання (як продукт і як процес, об'єкт та акт, структура і структуралізація) однієї чи більше дійсних або фіктивних подій, які повідомляються одним, двома чи кількома (більш чи менш явними) нараторами одному, двом або кільком наратованим. Соціальне сирітство в педагогічному наративному просторі Василії Глібовицької спостерігається як явище, спричинене ухиленням або відстороненням батьків від виконання виховних обов'язків стосовно неповнолітньої дитини. Теологічний наратив монахині Василії Глібовицької акцентує релігійні дії й реакції на високий духовний соціально-педагогічний розвиток дітей-сиріт Ужгородського інтернату, сиротинця для п'ятирічних діток.

Ключові слова: соціально-педагогічний наратив; теологічний наратив; соціальне сирітство; сиротинці; інтернати; наставництво; чернечі згромадження.

Вступ. Соціально-педагогічний наративний поворот упродовж XIX та XX ст. трактує всі форми духовної й культурної діяльності людини як види наративу. Саме філософські та психологічні концепції наративу Василії Глібовицької мають наукове значення в аспекті проблематики сучасного соціально-педагогічного знання.

Квінтесенцією "наративного повороту" у соціально-педагогічних науках стало твердження, що функціону-

© Токарук Л. С., 2017